

BESZÁMOLÓK

SZEMLÉK

REFERÁTUMOK

Üzlet és információ – látogatás az Európai Fejlesztési Bank londoni Üzleti Információs Központjában

A Libtech '94 konferencia és kiállítás befejezése után a hatfieldi egyetemi campusból Londonba utaztunk, és az IQSOFT Kft. szervezésében megtekintettük az *Európai Fejlesztési Bank (EBRD) Üzleti Információs Központja (Business Information Centre = BIC) ORACLE Libraries* programrendszeren alapuló információs szolgáltatásának bemutatóját. Az EBRD székháza a banknegyed egyik hatalmas, new wave stílusjegyeket hordozó épülete. Külső és belső megjelenése, homlokzata, a bejáratnál az impozáns félköríves toronyimitáció egyaránt a stabilitást, a tekintélyt, a megbízhatóságot és a várszerű bevehetetlenséget sugallja.

Vendéglátónk, *dr. Frank Ryan* úr, a BIC ír származású igazgatója úgy fogadott bennünket, mintha az előző napon hagytuk volna abba szakmai csevegéseinket. Váratlan fordulat volt *Németh Miklós* felbukkanása, akinek némi meglepetést okozott a magyar könyvtárosok látogatása az üzletemberek monumentális palotájában.

A 11. emelet folyosóján megcsodáltuk a menyeyezet tükör-, illetve fénylő fekete lakkborítását, majd egy Liszt és egy Bartók feliratú bejáratot elhagyva megérkeztünk a könyvtári részhez. A légkondicionált teremben egy könyvtáros dolgozott barikádszerűen kialakított, kör alakú munkahelyén hatalmas könyvhalommal és számítógéppel felfegyverkezve, fel sem pillantott, láthatóan élvezettel és elmélyülten dolgozott. A tágasan elhelyezett könyvespolcokon csak kézikönyvek és folyóiratok bekötött évfolyamai voltak – mint később megtudtuk, a szakkönyveket és a folyóiratokat közvetlenül a felhasználónak rendelik.

Ryan úr a bemutatkozás során életútjáról is ejtett pár szót, majd ismertette a tájékoztató központ és a bank információs politikájának alapelveit. Kiváló PR-tulajdonságainak, valamint a bemutatott megoldásoknak köszönhetően el is hittük, hogy ezek az elvek megvalósulnak a gyakorlatban is. Fontos alapelvük, hogy az *EBRD információ nélkül*

nem képes működni. Az információ szerepét nagyra értékelik a bank vezetői, elismerik közvetlen hatását a profitra – az ötlet megszületésének pillanatától a háttérinformációk beszerzésén keresztül egészen az értékelemzésig, az üzletpolitika meghatározásáig. A BIC ipari, üzleti, politikai, technológiai, gazdasági stb. információkat szolgáltat, és nagy gondot fordít a színvonalra.

Ars poetikája – valódi információt szolgáltatni:

- ▶ megfelelő időben,
- ▶ megfelelő formában,
- ▶ elérhető áron,
- ▶ meghatározott cél érdekében,
- ▶ a megfelelő személynek.

A nagy tömegű információ használhatatlan, ezért értékelni, szelektálni kell. Ryan úr szerint *minél kevesebben használják az információt, annál jobban funkcionál, illetve minél több van belőle, annál kevésbé hasznos* (nyilván a felhasználó oldaláról a redundáns elemek és a keresésre fordított, végül haszontalannak bizonyult idő miatt). Gondolom, a használati jogosultság jól szabályozott az intézménynél (erre az ORACLE lehetőséget nyújt), a másik elv érvényesítésére a könyvtárosok/informatikusok hivatottak. Szűk körnek jól elemzett tájékoztatást – látszólag nem éppen költségtakarékos elv. Az üzleti haszonszerzés erősen függ attól, hogy kik és hányan férnek hozzá a kérdéses információhoz. Ryan úr bevallása szerint azért lett könyvtáros, mert izgatta a hasznos információ kiválasztásának nagy felelőssége és érdekessége.

A választéknál viszont a tartalmi teljességre törekednek a BIC munkatársai. Nagy körültekintéssel és praktikákkal oldják meg a nem szabályosan érkező (pl. a FÁK országaiból megrendelt) folyóiratok pótlását. Egyébként általában egy órán belül megkapják a hiányzó folyóiratokat. (A magyar szolgáltatások dicséretet kaptak.) A folyóiratok

köröztetését és a teljes szövegű információforrásokot (pl. cikkmásolat könyvtárközi kölcsönzéssel) a helyi könyvtárosok beavatkozása nélkül oldják meg.

Az üzletember gondolatait információforrásokból meríti, gondolatai alapján cselekszik, a cselekvés eredménye pedig a haszon. A BIC szolgáltatásainak és információ „áruinak” értéke fel van tüntetve a terméken (pl. a képernyőn is). Ez a tény nyilvánvalóan nem csak azt tükrözi, hogy a „termék” értéket közvetít, hanem azt is, hogy előállítására befektetést igényel. Jól tükrözi ezt egyik propagandaanyaguk:

Az információ ezek szerint olyan befektetés/költség, amely cselekvésre készítet, (üzleti) haszon létrehozását eredményezi, és ezáltal értéket termel. (Ez az érték további kiindulópontként működik mint információ, és mint üzleti eredmény is.)

A költség és érték elemzése nálunk nem reked meg tehát ott, ahol nálunk (a beszerezhető dokumentumok és a könyvtárosok fizetésének csökkentésével), sőt úgy tűnik, éppen ellenkező módon gondolkodnak: kevés, de jól fizetett munkaerővel alaposan elemzett, nagyon rövid átfutási idővel létrehozott, redukált tartalmú tájékoztatókat készítenek kevés felhasználónak. Az érték az üzleti haszon megvalósulásakor nyer konkrét tartalmat, esetleg hosszú átfutási idővel. (Persze könnyű nekik, hiszen a haszon ott jelentkezik, ahol befektették.)

A költség és érték összefüggését nem tekintik egyenes irányúnak, a „befektetés” gyakran egy újsághíren is alapulhat, csak azt kell jól megválasztani, melyik újságot kell elolvasni, illetve melyik információhordozót (vagy annak mely szeletét) kell áttekinteni. Elveiket szelektált, személyre szabott szolgáltatásokkal valósítják meg, az üzletember és az informatikus kapcsolata tehát jól körvonalazott érdekeken alapul:

Jól fizetett és jól képzett kevés munkaerő	Magas színvonalú elemzések	Megbízható, értékelt adatok, specializáció, szakértők
Megbízható, a lehető legkevesebb információ	Kevés redundancia, könnyebb tájékoztató	Gyors kiválasztás (ötlet, háttéranyag, elemzés)
Hibamentes szolgáltatás (időben, formában, tartalom-ban)	Megbízhatóság, pontosság, teljesség	Új ötletek, gyors reakció, üzleti előny, versenyhelyzet, üzleti siker
→ HASZON		

Az ORACLE Libraries rendszerben biztosított szolgáltatás a könyvtári munka minden területét lefedi. Az *OPAC Windows-környezetben* működik, és a bemutatott megoldások az integrált, negyedik generációs számítógépes rendszerek előnyeit hordozzák. A keresés a mezők szerint és a teljes adatbázisok szintjén is lehetséges. A feldolgozás teljes szövegű és redukált tartalmú is lehet, multimédia megoldások bekapcsolásával. A szolgáltatásoknál felhasználják a Windows-környezet nyújtotta lehetőségeket (pl. a képernyő megosztását ablakokra). Az első szintű keresésnél megjelenik egy címlista a megjelenési évvel és a dokumentum formátumának megjelölésével. A megfelelő gombra rákattintva megtudhatjuk, hogy a keresett mű ki van-e kölcsönözve, megtekinthetjük a tétel teljes kírátását, finomíthatjuk, szűkíthetjük a keresést, pl. a médium típusának, a dátumnak, a testületi névnek a megadásával, kereshetünk rokon fogalmakra stb.

A kutatásokhoz CD-ROM adatbázisokat, tájékoztató kiadványokat, könyveket, riportokat, audiovizuális eszközöket, a kurrens szolgáltatásokhoz folyóiratokat, újságokat, teljes szövegű újságadatbázisokat használnak. A külső forrásból megrendelt adatbázisokból különféle tematikus kiadványokat, szemléket készítenek, pl. sajtószemlét, ahol a képernyő jobb oldalán szerepel az újságszöveg teljes információként, a bal oldalon pedig a cikkekre utaló rövid mondat. Az elkészítési idő 5 perc cikkenként. A teljes szöveget szkennelvel viszik fel. Kurrens szolgáltatásait törekvésükhöz híven nagyon rövid átfutási idővel hozzák létre.

Az online módon használt külső adatbázisok közül Ryan úr külön kiemelte a *Reuters Business Briefing Database* teljes szövegű feldolgozást, amelyből pl. tematikus összeállításokat készítenek az intézmény munkatársai (pl. *EBRD Inflight News Briefing*). A rendszerhez szakértői rendszer tartozik, a keresésnél algoritmussal normalizálják a szavakat. Lehetőség van egyidejűleg több adatbázisban való keresésre is.

Igen nagy a teljes szövegű adattárak forgalma, köztük a szintén ORACLE rendszerben nyilvántartott ún. vállalati irodalom körében is. A teljes szövegű információ feldolgozásokat nyomtatás nélkül, Word szövegszerkesztő fájlban küldik meg, a dokumentumok mellé gyakran küldenek személyes információt is. A teljes szövegű belső és külső adattárak, újságadatbázisok tematikus, szemlé-szerű feldolgozása útján személyre szóló összeállításokat is készítenek. A dokumentumokat e-mail segítségével továbbítják.

Az üzleti élet által irányított kapcsolat erős, gyakran igazságtalan mértékűnek látszó követelményeket támaszt: egy hiba elegendő ahhoz, hogy bárki a hitelét veszítse. Úgy mint egy étteremben – mondta vendéglátónk –, ahol egy rosszul sikerült

fogás után nem tér vissza többé a vendég. A BIC és nesztelenül tevékenykedő könyvtárosa ezt tükrözte számunkra. Ryan úr közvetlen könnyedsége a képzett „manager” előírt és elsajátított üzleti magatartása volt, csak elejtett szavakból sejthetjük, hogy kemény elvárásoknak kell minden szinten megfelelniük.

A konferencián és a kiállításon a látóivalokon és az előadásokon kívül egyébként az egyik legnagyobb csoda számomra a magatartásuk volt: a szolgálatkészségnek, az udvarias érdeklődésnek, a magabiztos öntudatnak, és emellett a humorral teljes szerénységnek az a keveréke, amelyet jó lenne eltanulni tőlük.

Horváth Zoltánné

(Matáv Rt. Távközlési Dokumentációs Központ)

Tudósítás az OTH Iparjogvédelmi Szakkönyvtárának megnyitójáról

Az Országos Találmányi Hivatal (OTH) *Iparjogvédelmi Szakkönyvtárának* hivatalos megnyitő ünnepségét 1994. október 31-én 14 órakor tartottuk a külső felhasználóknak. E különleges alkalomra csaknem száz meghívót küldtünk szét, azt a célt tartva szem előtt, hogy lehetőség szerint teljes felhasználói körünket, sőt ezen túl csaknem minden velünk már eddig is együttműködésben állót tájékoztassunk.

A lehetséges partnerként elképzelhető könyvtárakat, a főiskolák és egyetemek tanszékeit, a könyvterjesztőket, szabadalmi irodákat, adatbázis-forgalmazókat, és nem utolsósorban a szakajtó képviselőit is értesítettük az eseményről. Meghívásunkra közel félszázan jelezték vissza részvételi szándékukat.

Megnyitónkon *dr. Bendzsel Miklós*, az OTH ügyvezető elnökhelyettese mondott ünnepi beszédet, majd átadta a szót *Pfeifer Ferencné*nek, a Szabadalmi Információs Központ igazgatójának. Az igazgató asszony véleménye szerint „a ma kutatója, tudósa egyre ritkábban ül a csendes könyvtárban könyveket lapozgatva, helyette számítógépével kapcsolatot létesít adatbankokkal, lekérdez, ha valami érdekli őt, s az eredmény soha nem látott gyorsasággal jelenik meg képernyőjén. A könyvtárak is igyekeznek ennek az igénynek eleget tenni, szerte a világon.”

Szakkönyvtárunk bemutatása során még megemlíttette, hogy „könyvtárunk – világszínvonalú gyűjteményegységek birtoklása ellenére – összességében eddig csak szerény színvonalú szolgáltatást volt képes nyújtani, az elismerten magas szintű kultúra csak korlátozottan volt képes hasznosulni a működési feltételek hiánya miatt... E működési feltételek most adóttak, így eleget tudunk tenni az országos feladatkör kívánalmainak azzal is, hogy új, 20 férőhelyes olvasóteremünket, gyűjteményünket és szolgáltatásainkat nyilvános könyvtári rendben ajánljuk az Önök figyelmébe.

Ma egy olyan könyvtár átadására hívtuk meg Önököt, amely idővel szeretne megfelelni a kor követelményeinek, de környezetében és hangulatában őrizni kívánja a klasszikus könyvtári hagyományokat.” Műhelyt, kutatásra, elmélyülésre alkalmas helyet és eszközöket kínált az igazgató asszony olvasóinknak, felhasználóinknak.

Később *Belakovics Ottóné*, a szakkönyvtár munkatársa részletesen ismertette állományunkat és hagyományos tájékoztatási eszközeinket. Többek között a következőket mondta el: „Szakkönyvtárunk kettős feladatot lát el: egyrészt országos feladatkört tölt be az iparjogvédelmi szakirodalom gyűjtésében, feldolgozásában és terjesztésében, másrészt biztosítja hivatali munkatársaink szakirodalmi szükségleteit. Ez a kettős feladatkör egyértelműen meghatározza a szakkönyvtár gyűjtőkörét. Gyűjtjük a legtágabban értelmezett műszaki szakirodalmat valamennyi olyan szakterülethez, ahol találmányi bejelentést tehetnek. Ez azt jelenti, hogy egy-egy szakterület vonatkozásában csak a legfontosabb monográfiák, alapvető kézikönyvek megvételére szorítkozhatunk. Az iparjogvédelmi szakirodalmat azonban a teljesség igényével gyűjtjük, a tárgykört a lehető legtágabban értelmezzük. Az állomány sokfélesége és az iparjogvédelmi dokumentumok kiemelt fontossága tette szükségessé, hogy a hagyományos könyvtári feldolgozáson túl speciális, a szakterület dokumentumainak sajátos visszakeresési követelményeit jobban kielégítő feldolgozási módokat vezessünk be. Így a hatósági munka támogatása érdekében kialakítottuk az *Iparjogvédelmi Törvények Gyűjteményét*, továbbá a *Technikatörténeti Könyvek és az Iparjogvédelmi Könyvek és Folyóiratok Különgyűjteményét*, ez utóbbiakról retrospektív bibliográfiát is készítettünk. Az olvasószolgálati munkát segíti az olvasóteremben elhelyezett kézikönyvtár, amely a legfontosabb kézikönyveket, jogszabálygyűjteményeket és adattárakat tartalmazza.”